

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista koskevasta kokeilusta

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry esittää

- Ammattikorkeakoulututkinnon, ylempien ammattikorkeakoulututkinnon ja avoimen ammattikorkeakouluopetuksen nykyistä parempaa huomioimista työttömien omaehtoisessa koulutuksessa niiden työllistävän vaikutuksen vuoksi.
- TE-hallinnon ja työllisyyden kuntakokeiluun osallistuvan kunnan oikeutta saada työttömän työntekijän omaehtoista koulutusta koskevat tiedot VIRTIA-opintotietopalvelusta, joka on korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto.
- Lakiesityksen ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamista vastaamaan työvoimahallinnon nykyistä käytäntöä, jolloin koulutukseen osallistuva työtön työnhakija raportoi opinnoistaan koulutuspalvelun tarjoajan sijaan.
- Ammattikorkeakoulujen roolin vahvistamista tutkintoon johtamattomien työvoimakoulutusten, yrittäjyyskoulutusten ja kotoutumiskoulutusten järjestäjinä.

Ammattikorkeakoulutus ja omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella tuetusti

Ammattikorkeakoulututkinnon ja ylempien ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen parantaa merkittäväällä tavalla työnhakijan työllisyysmahdollisuuksia. Vuonna 2017 ammattikorkeakoulututkintoon valmistuneiden henkilöiden työllisyysaste oli vuosi valmistelumisen jälkeen 86 prosenttia ja ylempien ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden henkilöiden työllisyysaste oli 95 prosenttia. Samaan aikaan työelämän muuttuvat osaamistarpeet korostavat korkeakoulutetun työvoiman tarvetta, johon pääministeri Sanna Marinin hallitus etsii ratkaisuja.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry esittää, että ammattikorkeakouluopinnot ja niiden työllistävä vaikutus tunnustetaan työttömien työnhakijoiden omaehtoista opiskeluoikeutta koskevia päätöksiä tehtäessä sekä työnhakijoiden ohjauksessa.

Avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa opiskelijat suorittavat tutkintokoulutuksen vastaavia sisältöjä. Tarjontaa kehitetään vastaamaan koko ajan työelämässä olevien jatkuvan oppimisen tarpeisiin. Ne soveltuvat osaamisen täydentämiseen ja osaamistason korottamiseen. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta tunnistaa avoimen ammattikorkeakouluopetuksen omaehtoisen opiskelun piiriin.

Arene kiinnittää huomiota, että TE-toimistot eivät ole tunnistaneet lyhytkestoisen avoimen ammattikorkeakouluopetuksen mahdollisuuksia työttömien työnhakijoiden omaehtoista opiskeluoikeutta koskevia päätöksiä tehdessään.

Omaehtoisen opiskelun sääntely

Arenen tavoitteena on vähentää ammattikorkeakouluihin kohdistuvaa omaehtoiseen opiskeluun seurantaan liittyvää hallinnollista työtä. Tätä koskien lausunnossamme on kaksi esitystä.

Lakiesityksen 6 §:n 4 momentissa säädetään koulutuspalvelun tuottajan tietojenantovelvollisuudesta, joka vastaa sisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain 9 §:n kirjausta. Esitys velvoittaisi koulutuspalvelun tuottajan antamaan opiskelijalle todistuksen opiskelijaksi hyväksymisestä, opintojen aikaisista lomajaksoista ja opintojen etenemisestä sekä ilmoittamaan kokeilualueelle opintojen päättymisestä tai julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetuista seikoista.

Arene esittää, että työ- ja elinkeinotoimistot sekä kokeilualueet saisivat nämä tiedot suoraan korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta VIRTÄ-opintotietopalvelusta. Tämä vähentäisi omaehtoisen opiskelun seurantaan liittyvää hallinnollista työtä. VIRTÄ-tietokannasta työttömyysturvaoikeutta valvovan viranomaisen olisi mahdollista saada reaaliaikainen tieto opiskelijan opiskeluoikeuden tilasta.

Lakiesityksessä sekä JTYPL:ssä koulutuspalveluiden tuottajalle on säilytetty velvollisuus ilmoittaa kokeilualueelle tai työ- ja elinkeinotoimistolle opintojen päättymisestä.

JTYPL 7 §:n 3 momentissa säädetään, että koulutuspalvelun tuottaja on velvollinen ilmoittamaan, jos työnhakija on ollut poissa ilman hyväksyttävää syytä koulutus- tai opintosuunnitelman mukaisesta koulutuksesta siten, ettei hän ilmeisesti kykene hyväksyttävästi suoriutumaan suunnitelman mukaisista opinnoista, tai jos hän on muuten olennaisesti laiminlyönyt opintojaan.

Lain kirjaus on epäselvä eikä sovellu korkeakoulututkintoa suorittavan opiskelijan seurantaan. Toiseksi esitys ei vastaa työ- ja elinkeinotoimistojen nykyistä käytäntöä, joiden mukaan opintoja suorittava työnhakija vastaa itse opintojensa etenemisen raportoinnista omaan TE-toimistoonsa.

Arene esittää poistaa lakiesityksen 6 §:n 4 momentin että JTYPL 9 §:n 2 momentin kohta *”ja julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetuista seikoista”*.

Maahanmuuttajien korkeakoulutukseen valmentava koulutus

Korkeakoulut ovat osana Valmentavasta Valmiiksi -hanketta luoneet maahanmuuttajille suunnatun korkeakoulutukseen valmentavan koulutuskokonaisuuden, jonka laajuus on 30 opintopistettä ja se on tarkoitettu suoritettavaksi puoli vuotta kestäväenä opintokokonaisuutena.

Työttömyysturvalain 10 a §:ssä säädetään, että yli 25-vuotias työtön työnhakija voi opiskella omalla ilmoituksella enintään kuuden kuukauden ajan ammatillisia valmiuksia antavia opintoja. Maahanmuuttajille suunnattu korkeakouluopintoihin valmentava koulutus on mahdollista suorittaa lyhytkestoisena työttömyysetuudella tuettuna opiskeluna.

Arene esittää, että kokeilualueet ohjaisivat aktiivisesti korkeakoulutettuja ja korkeakoulutuksesta kiinnostuneita työttömiä maahanmuuttajia niiden ammattikorkeakoulujen palveluiden piiriin, jotka tarjoavat maahanmuuttajille suunnattuja valmentavia koulutuksia.

Ammattikorkeakoulut työvoimakoulutusten tuottajina

Työvoimahallinnon hankkimien koulutusten laatua on julkisuudessa kritisoitu koko 2000-luvun ajan. Esimerkiksi kotoutumiskoulutuksia ovat kritisoineet mm. Suomen kielen lautakunnan ja Valtion taloudellinen tarkastusvirasto. Myös tutkintoa lyhyempien työvoimakoulutusten osalta on esitettyä kritiikkiä, jonka mukaan koulutukset eivät lisää työllisyyttä toivotulla tavalla eikä koulutusten laatu vastaa niiden kustannuksia.

Ammattikorkeakouluilla on osaaminen ja halua osallistua jatkossa työvoimakoulutusten järjestämiseen. Alakohtaisen substanssiosaamisen ja generalien työelämätaitojen kouluttaminen sekä uraneuvonta ja opinto-ohjauspalvelut ovat ammattikorkeakoulujen keskeistä osaamista. Tiivis yhteistyöside alueellisen elinkeinoelämän kanssa antaa ammattikorkeakouluille kyvyn tuottaa räätälöityjä koulutuksia tehokkaasti yhteistyössä työnantajien ja työvoimahallinnon kanssa.

Arene esittää, että ammattikorkeakoulujen roolia tutkintoon johtamattoman työvoimakoulutusten, yrittäjyyskoulutusten ja kotoutumiskoulutusten tuottajina kasvatettaisiin merkittävästi nykyisestä. Yhtenä vaihtoehtona on siirtää edellä mainittujen koulutusten järjestämisvastuu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan piirissä toimivien koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen vastuulle.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Mervi Vidgrén

puheenjohtaja

mervi.vidgren@savonia.fi

Petri Lempinen

toiminnanjohtaja

petri.lempinen@arene.fi